

Δύο αδέρφια αλληλοσκοτώνονται.

Ο Κρέων διατάζει να μην ταφεί ο Πολυνείκης.

Η Ισμήνη υπακούει.

Η Αντιγόνη όμως, πράττοντας αντίθετα στο βασιλικό πρόσταγμα, λυτρώνει το άψυχο σώμα του αδελφού της, θάβοντάς το με τα ίδια της τα χέρια.

Παρακούει δηλαδή τον νόμο της πόλης, υπακούοντας στον ηθικό νόμο.

Ο Σοφοκλής επεξεργάζεται, 2500 χρόνια πριν, αυτή τη σύγκρουση ανάμεσα στους νόμους της πόλης και στους νόμους του ήθους.

Σήμερα, αυτή η σύγκρουση μοιάζει σε κάποιες περιπτώσεις να διατηρείται ακόμα, αφού ο άνθρωπος βλέπει τον δρόμο του νόμου και τον δρόμο του ήθους να μην ταυτίζονται πάντα.

Έτσι λοιπόν, τα δύο «πρέπει» μέσα του συγκρούονται, κι εκείνος καλείται να επιλέξει, «ζυγίζοντας» τις καταστάσεις κατά περίπτωση.

Η αλήθεια είναι ότι ακόμη και σήμερα ο σύγχρονος άνθρωπος δεν έχει καταλήξει στο πού επιτέλους επιθυμεί να ανήκει και σε ποιους κανόνες θέλει να υπόκειται.

Θέλει τη μικρή κοινωνία με την άμεση αυτοδικία ή την κοινωνία των πόλεων με τους νόμους και τα συντάγματα; Μερικές φορές, μάλιστα, κάποιος που διαπράττει ένα έγκλημα τιμωρείται αδικώς και με τους δύο τρόπους.

Τα πράγματα είναι απλά. Ή θα αποδεχόμαστε τη νομική «πολιτισμένη» λύση στο πρόβλημα, εφόσον μπορούμε να αντέξουμε τις έμφυτες εσωτερικές ηθικές πιέσεις μας, ή, αν όχι, τότε θα αναγνωρίζουμε την αδυναμία του νόμου να αποδώσει ικανοποιητικά δίκαιο και θα «οπισθοχωρούμε» στην αυτοδικία.

Υπάρχει όμως και μια παράμετρος την οποία αμφότεροι, τόσο ο ηθικός όσο και ο αστικός νόμος, επιχειρούν να προσπεράσουν. Αναφέρομαι στην επιρροή του ενστίκτου στις σκέψεις, τάσεις και πράξεις μας.

Είναι αποτυχία και των δύο νόμων (αστικού και ηθικού) η αδυναμία τους να κατανοήσουν και να ελέγξουν το ζωώδες ανθρώπινο ένστικτο και να προβλέψουν πιθανές παλινδρομήσεις του «πολιτισμένου» ατόμου.

Ο Νίτσε μάς προσφέρει μια εξαιρετική βάση για τον προβληματισμό μας. Παραλληλίζει τον άνθρωπο της πόλης με τον εξημερωμένο σκύλο, που δεν έχει πάψει να ακούει τις φωνές του ενστίκτου του μακρινού του προγόνου...του λύκου.

Νόμος, ήθος και ένστικτο μοιάζει να αλληλοεπηρεάζουν τις σκέψεις και τις πράξεις του ατόμου.

Κάποιες φορές, μάλιστα, οι συμβουλές των τριών αυτών διαφορετικών πόλων συγκρούονται, δημιουργώντας διλήμματα.

Στην τελική απόφαση του ατόμου, άλλοτε, τις περισσότερες φορές, επικρατεί ο νόμος, άλλοτε υπερισχύει το ήθος και σπανιότερα το ένστικτο.

Διαφωνεί ο νόμος με το ήθος σε σχέση με τη δικαιωματική τήρηση του «οφθαλμός αντί οφθαλμού».

Το ζωώδες ανθρώπινο ένστικτο τάσσεται υπέρ.

Συμφωνούν ο νόμος και το ήθος με την παραδειγματική τιμωρία ακραίων πράξεων, όπως, για παράδειγμα, ενός βιασμού.

Το ζωώδες ανθρώπινο ένστικτο όμως δεν αποκλείει τέτοιες πράξεις.

Είτε μας αρέσει είτε όχι...

Έτσι ζευγάρωναν, κάποιες χιλιάδες χρόνια πριν, οι μακρινοί μας πρόγονοι...

Έτσι ζευγαρώνουν ακόμα, τις περισσότερες φορές, στη φύση, τα υπόλοιπα είδη, που δεν έχουν εκπολιτιστεί.

Φυσικά, κανείς δεν υποστηρίζει ότι αυτή η παλινδρόμηση σε ανεξέλεγκτες ενστικτώδεις πράξεις δεν πρέπει να τιμωρείται. Και, ασφαλώς, κανείς μας δεν θα ήθελε να ζήσει σε ένα χώρο που οι βιασμοί και οι φόνοι θα ήταν ελεύθεροι.

Όμως η παρουσία ακραίων πράξεων ας μη μας προξενεί τόσο μεγάλη εντύπωση.

Ας μην κρίνουμε ως ανεξήγητες και αδιανόητες τις επιφανειακά ακατανόητες πράξεις.

Αυτό δεν βοηθάει.

Μονάχα διαιώνιση του προβλήματος φέρνει, αφού μας αποτρέπει από το να κοιτάζουμε τα πραγματικά βαθύτερα αίτια και, κυρίως, να προφυλαχτούμε από αυτά...

Να προφυλαχτούμε από πιθανή επανεμφάνισή τους στο μέλλον (στο ίδιο ή σε άλλο άτομο).

Όμως, στον σύγχρονο άνθρωπο αρέσει να κρύβεται.

Νομίζει ότι ο απόλυτος πολιτισμός είναι η κρυψώνα του...

η ασφάλειά του...

Δηλώνει πολιτισμένος, και τέλος.

Νομίζει ότι η δήλωση αρκεί.

Λες και τα 5.000 χρόνια πολιτισμού έσβησαν μονομιάς τον ημιάγριο άνθρωπο που προϋπήρχε.

Λες και σκότωσε ο σκύλος τον λύκο.

Μα αυτό δεν μπορεί να γίνει.

Γιατί ο λύκος βρίσκεται μέσα του.

Αυτό συναισθάνεται ο σύγχρονος άνθρωπος και πανικοβάλλεται. Διακρίνει μια, πρωτόγνωρη γι' αυτόν, παράμετρο που δεν ξέρει να ελέγξει.

Ούτε η πόλη ούτε η θρησκεία ούτε η αστική του παιδεία τού έχουν μάθει να τη σέβεται αρκετά αυτή την παράμετρο.

Δεν είναι ούτε καν ενημερωμένος...

ούτε καν υποψιασμένος...

Κάποιες φορές αυτή η ακατανόητη άγρια τάση μοιάζει να ξυπνάει μέσα του...

Σα να βρυχάται ξαφνικά ένα ηφαιστείο που είναι «κοιμισμένο» για αιώνες.

Ο σύγχρονος άνθρωπος τρομάζει...

αισθάνεται μικρός.

Αδυνατεί να εξηγήσει το ένστικτο με τη λογική του.

Ξαφνιάζεται.

Μακρινές φωνές προσπαθούν να ταραξουν την εικόνα του...

ακόμα και το ίδιο του το είναι!

Ίσως γι' αυτό, με τόση μανία, οι πράξεις που βασίζονται στο ένστικτο καταδικάζονται τόσο από τους νόμους της πόλης όσο και από τους νόμους του ήθους. Πίσω από τη μανία να τις καταδικάσουμε, θέλουμε να κρύψουμε κάποια μακρινή εσωτερική και μισητή κατανόηση τέτοιων πράξεων.

Φωνάζει το έξω μας.

Ξυπνάει το μέσα μας.

Κάτι αρχίζει να θυμάται.

Μας προκαλεί τρόμο η υπενθύμιση ότι κάποτε δεν ήμασταν σκύλοι, αλλά λύκοι.

Γι' αυτό ορμάμε να ξεσκίσουμε τον λύκο με τόση μανία...

Για να αποποιηθούμε τη ζωώδη προέλευσή μας...

Να αποστασιοποιηθούμε από αυτή...

Όμως και αυτήν πρέπει να τη σεβόμαστε,

διότι και αυτή υπόκειται σε ιερούς νόμους...

Σαφώς αρμονικότερους, μάλιστα, από εκείνους του ήθους ή της πόλης!

Η φύση επιβιώνει με αυτούς χιλιάδες αιώνες...

Εμείς οι «νεοβάρβαροι», εδώ, τώρα, νομίσαμε ότι μπορούμε να ξεριζώσουμε και να αντικαταστήσουμε μονομιάς τη φυσική τάξη και να στραφούμε σε κάτι τεχνητό και μεταβλητό, όπως ο Θεός, το κράτος ή ακόμα και το ήθος.

Κι ακόμη κι όταν καταλαβαίνουμε πως ήταν λάθος η αποποίηση της φύσης και της φυσικής μας προέλευσης, εμείς επιμένουμε να την υποστηρίζουμε αυτή την αποποίηση.

Κι αυτό συμβαίνει γιατί είμαστε δειλοί.

Και για τους δειλούς δεν υπάρχει γυρισμός.

Παραμένουμε εγκλωβισμένοι...

Βολεμένοι στην ασφάλεια των παραμυθιών μας...

Αλληλοδιαβεβαιώνοντας για το ορθόν της επιλογής μας όποτε αισθανόμαστε το παράλογο να γίνεται προφανές...

Κι όποιος δεν μας ταράζει από τη γαλήνη μας είναι καλός και ευπρόσδεκτος, ενώ εκείνον που θα τολμήσει να εκφράσει τις ίδιες τις δικές μας κρυφές, ανομολόγητες αμφιβολίες για τους χάρτινους πύργους μας, τον απομακρύνουμε, χαρακτηρίζοντάς τον βλάσφημο.

Ο σύγχρονος άνθρωπος μού θυμίζει κάτι κυρίες υψηλής κοινωνίας που, παρότι γεννήθηκαν σε κάποιο χωριό, τώρα ζουν για χρόνια στην πόλη...

Και τόσο πολύ υπερήφανες και ενθουσιασμένες είναι με το κατόρθωμά τους αυτό να αποποιηθούν τις ρίζες τους, που, όταν συναντούν στον δρόμο καμιά παλιά συγχωριανή, αποστρέφουν με σνομπισμό το βλέμμα.

Αχ, πότε θα μάθει ο άνθρωπος να μην ντρέπεται για την προέλευσή του;

Πότε θα κατανοήσει ότι η δυνατότητά του να κοιτάζει τον άγριο πρόγονό του με ειλικρίνεια θα τον βοηθήσει να πατήσει καλύτερα στα πόδια του, αναγνωρίζοντας αδυναμίες, προβλέποντας και προφταίνοντας ξεσπάσματα, μα ακόμα και βρίσκοντας γαλήνη στη συνειδητοποίηση ότι αποτελεί μέρος της φύσης;

Σκύλε, μην προσπαθείς να ξεσκίσεις τον λύκο.

Ούτως ή άλλως, μάταιο είναι.

Λύκος ήσουν.

Μέσα σου τον έχεις.

Μάθε να τον σέβεσαι.

Παραδέξου την ύπαρξή του.

Ένωσε μαζί του τη φωνή σου

και μείνε άγρυπνος

μη ενδίδοντας στο άγριο κάλεσμά του.